

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра музично-практичної підготовки

Кучерук В.Ф., Кучерук Н.П.

**Диригування та інструментальний
ансамбль з методикою роботи
М. Скорик Мелодія**

Методичні рекомендації для самостійної роботи з курсу
«Диригування та інструментальний ансамбль з методикою роботи»

Луцьк – 2020

УДК 78.071.2(072)+785.7(072)
К 95

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 7 від 22 червня 2020 р.)

Рецензенти:

Регуліч Ірина Вікторівна – кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри хорового диригування та постановки голосу Луцького
педагогічного коледжу;

Шиманський П. Й. – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач
кафедри музично-практичної підготовки Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

К 95 Кучерук В. Ф, Кучерук Н. П.

**Диригування та інструментальний ансамбль з методикою роботи.
М. Скорик Мелодія** : методичні рекомендації для самостійної роботи з
курсу «Диригування та інструментальний ансамбль з методикою роботи». –
Луцьк, 2020. – 22 с.

В методичних рекомендаціях відображені основні завдання керівника інструментального колективу, визначаються основні принципи роботи над музичним твором, висвітлюються ті питання методики, які допомогли б студенту у самостійному опрацюванні оркестрової партитури, давали конкретні завдання, навички і уміння з даної дисципліни.

Рекомендовані студентам закладів вищої освіти спеціальності «Музичне мистецтво» при вивченні курсу «Диригування та інструментальний ансамбль з методикою роботи», а також аспірантам, учителям, працівникам закладів культури і мистецтв.

УДК 78.071.2(072)+785.7(072)
К 95

Творчий портрет композитора. Мирослав Михайлович Скорик (1938 – 2020) – український композитор, народний артист України, Герой України, лауреат Державної премії імені Тараса Шевченка, кавалер ордена «Знак Пошани», нагороджений орденом «За заслуги» I, II, III ступенів, член-кореспондент Академії мистецтв України, професор, кандидат мистецтвознавства [6].

Народився у Львові у родині, пов'язаній з українськими мистецькими, суспільно-просвітницькими колами Галичини. Закінчив Львівську державну консерваторію імені М. В. Лисенка (клас С. Людкевича), аспірантуру при Московській державній консерваторії імені П. І. Чайковського (клас Д. Кабалевського). Викладав композицію у Львівській та Київських консерваторіях [6].

М. Скорик – один з найяскравіших представників сучасного покоління композиторів. Його музика, поєднуючи яскравий національний колорит і сучасну техніку, увійшла до репертуару багатьох українських та зарубіжних виконавців і музичних колективів [7].

Мирослав Скорик – автор опери «Мойсей», балетів «Каменярі» та «Повернення Баттерфляй», вокально-симфонічної та симфонічної музики, камерно-інструментальних творів та творів для камерного оркестру, інструментальних концертів, фортепіанних і вокальних творів, естрадних пісень, музики до спектаклів і фільмів [8].

«Мелодія» написана М. Скориком до фільму «Високий перевал» (1981) – найбільш впізнаваний і найчастіше виконуваний твір композитора, який зачаровує слухача мелодичним звучанням. Це особливість музики Мирослава Михайловича. Вперше твір прозвучав у виконанні флейти і фортепіано, згодом композитор зробив перекладення для скрипки з фортепіано і скрипки з оркестром.

Методичні рекомендації. Партитура написана для скрипки у супроводі оркестру українських народних інструментів (флейти, баяна, кобзи альта і тенора, бандури, цимбал та струнно-смичкової групи) [4].

Форма проста, двочастинна. Темп: I ч. *moderato* (помірно), II ч. – *animato* (натхненно). Розмір перемінний: 4/4 і 3/4. Відповідно схема диригування – чотиридольна і тридольна. Динамічна шкала: *pp - f*. Основні штрихи: *legato, non legato*. Тональність – ля-мінор. Характер музичної композиції – лірико-драматичний.

Перш ніж приступити до вивчення твору, студенту необхідно вивчити особливості *тактування перемінних розмірів*. У музичній літературі часто зустрічаємось з так званими перемінними розмірами, тобто з творами, написаними у різних розмірах, які чергуються одні з одними в певному порядку, або цілком довільно. Тактування перемінних розмірів вимагає попередньої підготовки диригента, адже під час виконання твору потрібно швидко і впевнено змінювати схему диригування залежно від зміни розміру [3].

У «Мелодії» чергуються в певній послідовності розміри 4/4 і 3/4, тобто четвертні. Відповідно такти з розміром 4/4 тактуються за чотиридольною схемою, а такти з розміром 3/4 – за тридольною схемою. Диригенту важливо слідкувати, щоб окремі четвертні жести тривали однаково як у першому, так і у другому розмірі.

Розпочинається твір виконанням теми скрипкою-соло у супроводі оркестру. Відповідно до темпу, характеру, штриха і динаміки робимо м'який замах до першої долі. Виконуючи I ч. (вступ і перша цифра), диригенту потрібно: ритмічно виконувати перемінні розміри, витримувати половинні та четвертні ноти з крапкою, показувати вступи та зняття окремим інструментам, або групам інструментів. Поскільки оркестр акомпонує скрипці-соло, то диригент слідкує за звуковим балансом між скрипкою й оркестром, синхронним проведенням фрази, виконанням динаміки тощо. Показ динаміки виконуємо відповідно до тексту музичного твору (збільшуючи або зменшуючи амплітуду жесту).

Друга частина «Мелодії» виконується натхненно, схвильовано. У другій цифрі диригенту потрібно: витримувати половинні ноти, у 4-му такті показати вступ баяну на третю долю, також протягом цієї цифри показати динамічний розвиток від *pp* до *f*. Штрих – *legato*.

Наступна цифра виконується динамікою *f*. Диригуємо активними, чіткими, виразними та інтенсивними жєстами штрихом *non legato*. Також, відповідно до тексту партитури, показуємо вступи-переклички між солістом та оркестровими групами, витримуємо четвертну ноту з крапкою, ритмічно виконуємо перемінні розміри. В останньому такті цієї цифри – *diminuendo*, яке виконуємо поступово зменшуючи амплітуду жесту.

У четвертій цифрі повторюється тема, яка звучала у другій цифрі, тому перед диригентом залишаються такі ж завдання. Лише в останньому такті цієї цифри виконуємо *allargando* (розширюючи). Жєсти мають бути дуже чіткі та виразні.

П'ята цифра – кульмінація твору, виконується в попередньому темпі (*a tempo*). Динаміка – *f*. Штрих – *legato*. Характер виконання – драматичний. Тема в оркестру, тому відповідно до тексту диригуємо активними, виразними жєстами, лівою рукою чітко витримуємо ритмічний малюнок та дотримуємось ритмічного виконання перемінних розмірів. В останньому такті цієї цифри *diminuendo* – диригенту необхідно поступово зменшити амплітуду жесту.

Завершується твір двотактовим закінченням, в першому такті якого соліст виконує тему *rallentando* (затримуючи, уповільнюючи), а оркестр протягом такту тримає акорд. Динаміка – *p*. В останньому такті соліст і оркестр витримують цілу ноту з ферматою. Динаміка – *pp*. Диригент робить м'який, невеликий замах до першої долі, ставить акорд, витримує тривалість фермати і знімає.

Список джерел:

1. Димченко С. С. Диригування (методика викладання) : навч. посіб. Ч. I. / С. С. Димченко. – Рівне, РДІК, 1997, 152 с.
2. Димченко С. С. Диригування (методика викладання) : навч. посіб. Ч. II. / С. С. Димченко. – Рівне, РДІК, 1997, 141 с.
3. Колесса М. Ф. Основи техніки диригування : навч. посіб. для студ. дириг. факульт. консерват. УРСР / М. Ф. Колесса. – К. : Держ. вид.-во музич. літ., 1960. – 198 с.
4. Кучерук В. Ф. Грає оркестр українських народних інструментів : навч. метод. посіб. / В. Ф. Кучерук. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. – 262 с.
5. Юцевич Ю. Є. Музика. Словник-довідник / Ю. Є. Юцевич. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2003. – 352 с.
6. Електронний ресурс :
http://tvoemisto.tv/exclusive/lyudy_tvogo_mista_myroslav_skoryk_miy_absolyutnyy_sluh_pershoyu_vyyavya_babusya_solomiya_krushelnytska_79639.html
7. Електронний ресурс : <https://philharmonia.lviv.ua/collective/actors-171/>
8. Електронний ресурс : <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/miroslav-skorik-moya-profesiya-stvoryuvati-melodiyi>